

למרות כל הנכואות על ההתנגשויות הצפויות בין הרב הראשי יצחק נסים לבין שר הדתות החדש הרב יעקב מזלי דאנו, יקיים הרב הראשי שיתוף פעולה הדוק עם שר הדתות. אם לא יפגע טולידאנו בעיקרי הדת, והדבר אינו נראה אפשרי, יעזור לו הרב נסים במלחמתו במפלגה הדתית הלאומית, אשר גם הרב הראשי אינו מחסידיה.

טולידאנו יזכה גם בתמיכת אגודת ישראל ופועלי אגודת ישראל. שתי מפלגות אלה ירצו לערוך חשבון עם המפלגה הדתית, אשר שריה קיפחו אותן בימי שיבתן בממשלה.

מעצמות המערב מבינות, כנראה, הצעה משותפת להסל את סוכנות הספר לפליטי ארץ ישראל, עד תחילת 1960. גוברת נטיה להקצות תקציב מוגדל לשנה הבאה, אשר כספיו יחולקו לפליטים תוך חלוקה כי זוהי חלוקה ובמפעלי פיתוח ממלכתיים; עולי אירופה יופנו בעיקר וביטוס פרנסה קבועה.

לא תינקט שום פעולה נגד הממונה על שרותי הכסחון, בקשר עם הודעותיו בפרשת אהרון כהן. למרות דרישת ספיס ולמי רות חוות דעתו של הדיעץ המשפטי, אשר קבע כי הפיסקה "עוד לא קרה שאדם שהוועד לדין על סמך חומר שנאסף על ידי הש.ב. יצא זכאי" היא פסולה.

במקרה זה נותן ביגני ניבוי מלא לממונה על הש.ב. תופסק לתקופה מסוימת התיישבות חקלאית חדשה. נוצר עתה עודף רציני בייצור החקלאי, ועם התמחות המתיישבים החדשים, יגדל עודף זה עוד יותר. עליכן הוחלט להסוות את העליה החדשה בעתיד הקרוב לענפי משק אחרים. יוצאי הארצות הנחשלות יישלחו לאזורי פיתוח, שם יועסקו בעבודות ציבוריות ובמפעלי פיתוח ממלכתיים; עולי אירופה יופנו בעיקר לעריה, שם יקלטו במגננון ובחירות.

תבוטל הקופסה הכחולה של הקרן הקיימת לישראל. מתוך דינים וחשבונות כספיים, הוברר כי מכסיד השנור אשר הונס לבתים יהודיים בכל רחבי העולם לפני כ-50 שנה, שוב אינו מכניס כל תרומה רצינית לקרו וכי הכי נסותיו אינו מכוסות אפילו את הוצאות המגננון המספל בייצור הקופסות, חלוקתן וגביית תוכנן.

הסכויים בין הגושים הישנים בצמרת מפא"י קלושים למדי. יתכן אמנם כי לקראת הבחירות יצליח דויד בן גוריון להעביר שורת החלטות יסודיות ולגרסו לפריטומים מרגיעים, אך ההשלמה תהיה מעל לפני השטח בלבד. אולם גם אם תושג סולחה זו, בין קבוי צת דויד פרס לבין החתיקים, היא לא תכלול את סוכריה הני הסתדרות פנחס לבון. לבון אינו מוכן לסלוח לדויד ולפרס את הפגיונות שמיניו רו. בימי הייתו חבר רחמשה, ואשר הביאו לי בסוף להסתלקותו מן הזירה ה"משמלתית.

הסכויים להמר צרפתיאל ג'ירי אינם כה חזקים. אחרי סהלכי הגישו האחרונים עם נציגי המורדים, ואחרי תוצאות הבחירות בצרפת, מתחמת התפתחות בקהים אלה: ממשלת דה גול תציע הצעות נדיבות בשטח חכלכלי וחברות האזרחיות לערביי אלג'יריה. הפתח יתן עם זאת במערכה צבאית מונברת נגד צבא השיחרור האלג'ירי, כשהקל גדול מן האוכלוסייה הער בית נוקט בעמדה פאסיבית. השינוי העיקרי בסצב, הצפוי לאחר צעדים אלה: המלחמה הפעילה של המורדים. ביזורים המרוחקים, תשכך במידת מה ותחלת תגיר ההתנועה הפיזיבית פעולות הפגנה במרכזי האוכלוסייה הגדולים.

ענין אימור מכירת בשר חזיר בישראל יהפוך בקרוב לבטיה דיפלומטית, ושרגיר ישראל ברומא יצטרך להתערב בו. מסתבר כי נוצרים מבין תושבי הארץ פנו למחלקת החוץ של התתיקן בתלונה כי בישראל קיימת הפליה דתית וכי מונעים מהם אוכל כפי בחירתם. מזכירות חותיקן עומדת לפנות אל השגריר אליהו ששון בבקשה להמציא לה הסבר דטמי, והשגריר מתכוון לבקש דו"ח עובדתי על המצב בשטח זה.

מיבצע התגברות חדש מפתמן באופק, במסגרת המאמץ לקלוט את העליה החדשה מאירופה. המיבצע יפתח עם פנייתו של הסתדרות העובדים: תכלילת לחבריה, להתנדב למפעל "חדר לשנח", אשר במס' גרתו יעמידו החברים-חדר לרשותו של עולה למשך שנה אחת, עד אשר יצליח חאיש להיקלט במעגל הפרנסה והשיכון.

התיישבות יהודית לא תישאר עוד תופעה ישראלית בלי ערית. ליגת ארץ החופש ליישוב יהודי, תנועה הדוגלת בהתיישבות חקלאית יהודית בכל מקום בעולם, רק לא בישראל, מתכננת עתה להקים כמה מושבות יהודיות בארצות הברית. היישובים החדשים יאחדו, לפי תוכנית המארגנים, את תגיליים החיוביים של חיי הדת והעבודה שבסורת היהודית. שפת הדיבור של המבולגרים והצעירים תהיה אידיש, ויוקם במקום בית ספר, אשר ילמד את המקי צועות הכלליים באידיש. הצעד חמעשי הראשון בכיוון זה: פתיחת מסע תעמולה לגיוס משפחות יהודיות באמריקה, חדוגלות בצביון לאומי, אך לא ציוניות.

העם

מועד החול

השבוע שוב לא היה צורך להוכיח לאזרח הישראלי באיזו יבשת הוא נמצא. יבשת אסיה נכנסה לביתו, חדרה לנחיריו, כיסתה את רצפותיו בחול, עיקמה את רהיטיו. אירופה היתה רחוקה, אמריקה הרחוקה-ה"חק מעבר לאופק. אולם החול של אסיה המרכזית רבץ על כל האגן המזרחי של המרחב השמי, בענני חול בגובה של מאות מטרים, זו הפעם הראשונה בדור זה. בתל-אביב ובקאהיר, כביירות ובדמשק, השמיעו הכביות את אותן הקללות בערבית, רעדו באותה צינה, הקשיבו כאותה מתיחת לתח"זית מוג'האזיר.

גאנה פה, גאנה שם. יחד עם ענני החול האסיאתיים, הגיעו לארץ עשרות מבני אפראסיה, שחורים וחומים, צהובים ולבנים. הכנס האפראסי הראשון בישראל (ראה עמודים 1011) התכנס ביוזמת הסתדרות העובדים. הנציגים הסגנוניים, בתלבושתם הצבעונית, הפגינו לעיני האזרח את המסקנה המדינית של האקלים הגיאוגראפי: שיש ראל היא מדינה השוכנת בסכור אפראסיה, בנוקדת החיבור של דו"היבשת, המשתרעת מוגאנה עד יפאן, המתעוררת מתרומת הדרר רות וצוערת אח צעדיה הראשונים אל הנ"הגת העולם של מחר.

היה נעים לחשוב שעלידי יוזמה שקטה ובלתי מרגיזה זו, באמצעות שיעורים ב"התחזית הדתית"

פריצת השער

תורת הקואופרציה או כיסודות הסוציאליזם, תוכל ישראל להשתלב בדריבשת זו. אולם הדרך ארוכה ברבה יותר, ורועה במכשולים. ישראל לא תשתלב במרחב זה כל עוד היא מוגוה בעיני רוב מנהיגיו עם העולם הקולוריניאלי של אתמול, כל עוד היא עומדת בצד העמים הצבעוניים. נאום הנציג של גאנה נגד מדיניות ישראל בוירוש על המליטיב הערבים, שהתנהל השבוע באי"ם, היה אזהרה לכך שלא די לישראל ברצון טוב אפלטוני כדי לקנות אחיזה בעולם זה.

בכל זאת היה הכנס האפראסי לבעיות הקואופרציה חשוב וחיובי. לא כמעשה ש"יגנה את המצב, אלא כתמרור המביע על הכיוון בו תסוצר המדינה ללכת, כדי להבי טיח את עתידה. רגש הסיסוק והגאחה של מרבית אזרחי ישראל למראה נציגי העמים הנחשלים, שבאו ללמוד כאן פרק באחד השטחים בו מצטיינת ישראל, הוכיח כי הציבור הישראלי מוכן בלבד לדרך חדשה זו.

ממשלה

מתוקה הוקמה

"תלמיד-חכם שאין בו דעה, נבילה טובה הימנו", כתב הרב יהודה לייב מיימון, ב"צטטו את התלמוד. וכדי שלא תהיה טעות ביחס לכנתו, הוסיף: "מסתובב בתלאביב ס"ס (ספרדי טהור) מארוקאי אחד, המתקרא רב ראשי, שכבר הגיעה שעתו לסלק אותו מן העיר". כי שוב בהתאם לתלמוד: "מר" חיקים את הנבילה מן העיר חמישים אמה". הסי"ס (מתחרו עם רת) אשר הרב מיימון

התכחן אליו לא היה אלא רבה הראשי הספרדי של תלאביב, הרב יעקב משה טולידאנו, יליד-טבריה שמוצא משפחתו מ"מקנס, מארוקו. תאריך המאמר: הבחירות האחרונות לאסיפת-הנבחרים של כנסת-ישראל, לפני הקמת מדינת ישראל.

אשכנזים למען הראשון לציון. הדבר שהרגיו את הרב מיימון, או המנהיג מס' 1 של מפלגת המזרחי, היה הופעתה של רשימה דתית עצמאית לבחירות, בשם "איתוד דתי בלתי-מפלגתי". היה זה אחד המקרים המעטים בהם העזו עסקנים דתיים להקים רשימה בלתי-תלויה במפלגות הדתיות הרשמיות. כל רבני ישראל, שלמדו לדאוג לבריאותם, נמנעו מלתמוך בהם. רק אחד היה יוצא דופן: הרב טולידאנו.

טולידאנו לא שכה מעולם את העלבון הגס. אמנם התפייס רשמית עם מיימון, אך פתחת לפני הברכים המשיכו השניים לש" נוא איש את רעהו. שמחים לאיר ציטטו בחשאי את הפסוק התלמודי: "זונות מפר" כסות זו את זו, תלמיד-יחכמים לא כל שכו".

היתה זאת יותר משנאה אישית: טולידאנו שנא מעומק לבו את כל מבנה המוסדות הדתיים במדינה, הנותנים שלטון וזכויות יתר לאשכנזים, גם ככקום שהרב הספרדי חתיק וקשיש יותר מחברו האשכנזי.

מאו לא החמץ הרב הקשיש (78, ולא 76, כסענתו) כל הודמנות ולרוע קוצים בדרך המפלגה הדתית. בבחירות לכנסת השניה הגיש רשימה דתית נפרדת, שהשיגה רק כמה מא. ת קולות. עוד לפני יום הבחירות נאלץ טולידאנו עצמו להתפטר ממנה. כאשר הדתיים הרשמיים טענו שבתור דין הוא פקיד ממשלתי, ואסור לו להיות מועמד בבחירות.

נקמת המפלגה היתה מוחצת. כאשר נת" שנה מקומם של הראשון לציון, הרב הספרדי הראשי, הציגו ידידי טולידאנו את מועמדותו. אולם המפלגה הדתית דאגה לבחירתו של יצחק נסים, אדם שעד אז לא היה ידוע בחוגים רחבים, ושנבחר ברוב של קולות אשכנזיים.

שכראי יוכל להתחתן. מאז יושב הרב ומתרגו השבוע הגיע יום נקמתו. הוא היתה מתוקה יותר מכפי שיכול היה אף לחלום מראש.

מזה שנים נחשב משרד-הדתות לנחלתה הפיאודלית הפרטית של המפלגה הדתית, ואיש לא חשב לערער על כך. אולם מאחר שהדתיים נטשו ברוב אדיבותם את הממשלה, צץ בחוגי מפא"י רעיון גאוני: מדוע לא לחלץ פעם אחת עמדת-כוח חשובה זו מדי האייבי?

אי אפשר היה למסור את משרד-הדתות ישר למסא"יניק. אולם היה הגיון רב במ"סירתו לאישיות דתית, שלא תתערב בניהול המעשי, תשאיר בידי סגן מסא"י את ה"שלטון המוחשי: מינוי רבנים, חלוקת מש"כורות לאנשים הנכונים, חזירה לחיי-הדת של מאות אלפי עולים חדשים דתיים, שנח"שבו עד כה לנתינים של המפלגה הדתית. המועמד האידיאלי לתפקיד הפוליטרוק: ביגני התימני, חי"כ מפא"י ישראל ישעיהו שרעבי, בחירתו של הרב טולידאנו לשר הדתות הרשמי התבססה על כמה עובדות, שהיו כיתו את כושרו המיוחד לתפקיד המיועד, הוא למשל:

● הודיע בשעתו כי הוא מוכן להתיר נשואין של קראי, על סמך נסיונו במצריים — בניגוד לעמדת שאר הרבנים, ובהתאם להשקפתו של ביגני.

● הגיש באמצעות בכור שיטתית חד כי לביגני, בו הוכיח על פי ההלכה שמתור לגיים בנות דתיות.

● קם בכניסו בלתי-מפלגתי-ביכול ב"חילך שלמה, שהיה מוקדש לענין רישום ילדי-התערובת, התקיף בצורה חריפה את עמדת המפלגה הדתית, שוסע באמצע ולא יכול היה לסיים.

● פרטי תנחומים. עם מסירת תיק הד"תות, ירד המסך על סיכוייהם של הדתיים לחזור לממשלה לפני הבחירות, על אף רצו" גם העז. ביגני לימד אותם לקח, אותו רב — כך הוא מקוה — למשך זמן רב זמן:

● גמסר תיק הדואר לשר המ"ר ראל ברזלי, כנחמה על כך שה"מ"ר • כאשר הוזמן השבוע ל ועידת חירות, בהיכל התר" הרב הראשי יצחק נסים חמקובלים במקרים כאלה, ני חדיף ותוקפני, מלא טולידאנו.